

Nr 18.

Av herr Lundberg, om avskaffande av investeringsavgiften.

Under höstriksdagen och i årets finansplan har investeringsavgiftens inverkan på handel, industri och penningpolitik diskuterats. Dagens ekonomiska läge tvingar till viss omprövning av de näringsstyrande ingreppen, om vi skall kunna upprätthålla full syselsättning och klara vår standard i kulturellt, socialt och ekonomiskt avseende. Vi måste även slå vakt om ett starkt och effektivt näringsliv.

I finansplanen sägs bl. a., att för uppnående av detta mål »är det framför allt av vikt att någon ytterligare uppdrivning av vårt kostnadsläge icke äger rum utan att strävandena i stället inriktas på att genom rationaliseringar söka åstadkomma en kostnadssänkning. En ekonomisk politik efter dessa riktlinjer kräver återhållsamhet hos de olika samhällsgrupperna, företagare, löntagare och jordbrukare. Ett betydelsefullt stöd för dessa strävanden utgör vidare en vaken konsumentopinion och ett ökat sparande hos de enskilda medborgarna».

Skall denna målsättning klaras, måste samhället vidtaga de åtgärder, som gör det möjligt att överföra teorierna till det praktiska planet.

De arbetsinskränkningar som vidtages inom industrien är visserligen begränsade och kan delvis ha sin grund i det aktuella avtalsläget, men man bör inte därför bortse från att de är varnande företeelser. De träffar oftast arbetargrupper i enskild tjänst och innebär påfrestningar för hyres- och hushållsbudgeten hos de minst bärkraftiga. Löntagare och tjänstemän inom stat, kommun och viss enskild tjänst har garanterade och bundna löner; detsamma gäller för jordbrukarna, som i stort genom jordbrukspolitiken har garanti för inkomstbortfall. En inskränkt arbetstid och överförande av arbetskraft till annan verksamhet innebär kännbara inkomstbortfall för de grupper som träffas därav. I dagens läge förefaller det naturligt, att man omedelbart vidtager stimulerande åtgärder inom industri, handel och hantverk, när dessa för statskassan icke innebär utgifter.

Men skall industri, handel och bygghusväsende klara en förändrad konjunktur, måste den givas tid och nödiga förutsättningar till planering och omställning för att kunna möta densamma. Samhället kräver av näringslivet besked, effektivitet och resultat, och detta är rimligt och naturligt, men samma krav har näringsliv och handel rätt att ställa gentemot samhället och dess beslutande organ. Även om planeringen för framtiden i mångt och mycket måste bygga på antaganden och kan bjuda

på skiftande överraskningar, är ovissheten om vilka åtgärder som på kort sikt kan komma att vidtagas inom näringslivet farlig och skadlig för industri och handel, och denna ovisshet måste skingras.

I finansplanen sägs att det behövs stöd av en vaken konsumentopinion. Detta bör kraftigt understrykas. Vi behöver verkligen en vaken konsumentopinion, som med intresse, kunnighet och initiativkraft hjälper till med en omdaning av handel och distribution. Men denna opinion måste även kritiskt följa och granska samhällets åtgärder på detta område. Det är bra och riktigt att oskäligen prismarginaler påtalas å en och annan uttagen vara, men om detta för till att allmänheten tror, att marginalerna på stor delen av konsumtionsvarorna skulle vara lika rymliga, är detta ett misstag. Prismarginalerna kan för huvuddelen av nödvändighetsvaror icke sänkas förrän en nödvändig rationalisering kan vidtagas. Samhället måste även se till, att oskäligen priser på affärslokaler stävjas. Det går inte att förverkliga den riktiga tanken, att kostnader för distribution av varor skall i stort kunna sänkas, med mindre än att man både inom konsumentopinionen och inom samhällets beslutande organ skapar förutsättningar och förståelse för de åtgärder som måste till för att en fri och effektiv handel skall kunna växa fram.

Investeringsavgiften är ett hinder och en belastning för en rationalisering av handel och industri, men handeln har träffats särskilt hårt av densamma. Handeln upplevde i fråga om inkomster icke samma goda högkonjunktur som exempelvis industrien under 1951. Den har även av byggnads- och andra restriktioner behandlats hårdare än industrien. Nödvändiga ombyggnader och butiksinredningar har på grund av restriktioner under en mångfald år icke kunnat komma till stånd. Då tillstånd så småningom lämnats har byggnadskostnaderna kraftigt stigit, och till detta har lagts en hård straffskatt på 12 procent. Dessa tunga bördor spolierar syftet med förändringarna. Konkurrenskraften elimineras och sänkta priser utblir. Förlusten för husmödrarna i form av förlorad tid är svår att mäta, men om man räknar med en tidsvinst av endast en halv timma per kund och dag i en snabbköpsbutik innebär den uppskjutna rationaliseringen betydande förluster för husmödrar och folkhushåll. Om samhället verkligen vill driva ned kostnaderna för distribution av varor och inte stanna vid teoretiska resonemang, måste handeln ägnas större intresse och givas förutsättningar att infria denna önskan. Handeln kan icke bära investeringsavgiften utan motsvarande prishöjning.

Investeringsavgiften kan även fördröja sanering av bostadscentra genom att affärslokaler och inredningar icke nu kan ordnas. Skall handeln i pris-sänkande syfte kunna utnyttja vidtagna nybyggnader och rationaliseringar borde staten helt avstå från uttaget av investeringsavgift inom handeln.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta

1. att investeringsavgiften icke skall utgå efter den 31 december 1952 samt

2. att handeln även skall undantagas från skyldigheten att erlägga investeringsavgift för tiden före den 31 december 1952.

Stockholm den 15 januari 1953.

John Lundberg.